

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru economi numai 4 cor. pe an.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă cu prețuri foarte moderate.

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Lume românească
în Sibiu.

— Sărbările Asociațiunii. —

Văzînd marea de Români ce s'a răvârsat asupra Sibiului din privilegiul sărbătorilor arangiate în jurul deschiderii primului nostru Muzeu național în Casa Națională a Asociațiunii, — raportorul lui „B. H.” a telegrafat ziarului său la Pesta printre altele cuvintele: „Sibiul este cu totul desbrăcat de caracterul său săsesc”. Căci încotro te întorci, numai tot de Români dai, limba lor o auzi, de mulțimea lor gem hotelerele, grădinile publice, străzile și cartierele private!

In Sibiu și'n Seliște.

Deschiderea sărbătorilor pentru publicul mare fusese vestită abia pe Duminică în 20 August (pe Sâmbătă numai ședințele oficiale a Asociațiunii) — și totuși deja de Vineri, ba și mai de-nainte, mii de oaspeți alergaseră ca să-și cuprindă locuri și cartiere în Sibiu. Mare parte au aflat de bine a să stabili la Săliște, și de aci a venit la Sibiu dimineața, așa că Săliștea era, și mai e în zilele acestea, tot așa de inundată de oaspeți (mai tot din România) ca și Sibiul.

Vojaglorii oprți.

Cu vre-o săptămînă înainte de începerea sărbătorilor, hotelierii din Sibiu au așezat placate mari în orașele principale ca Viena, Pesta, etc., de unde le vin voiajorii de mărfuri, — că pe zilele din 19—30 August să nu vină nici unii la Sibiu că n'au unde fi adăpostiți!

Imbulzala pe tren.

Direcția trenurilor a fost vestită, că pe Vineri—Sîmbătă, se adaugă pe liniile din apropierea Sibiului mai multe vagoane de persoane. Au și adăugat cite au crezut că-s de-ajuns, — cu toate astea, cînd noi Vineri după-amiază am ajuns pe linia Arad—Vinț la Vinț și am plecat peste Sebeș, dela Sebeș încolo vedeam pe toți domnii și damele urcîndu-să numai pe clasa a III-a, căci să dase dela Vinț aviz înainte, să nu mai deie bilete de clasa I și II, că nu mai e nici un singur loc gol în aceste clase! Tot așa pe liniile Copșa—Sibiu, Făgăraș—Sibiu.

Venea potop de Români, tot cărturari și fruntași, din toate părțile! Sibiul abia i-a putut găzdui.

Incartirarea.

Pentru a putea da cartir la așa mulțime de om, comitetul de încartirare a fost silit a ruga comanda militară să-i pue la dispoziție casarma mare din fața palatului Habermann, și i-a și pus-o la îndemînă cu vre-o 800 paturi, apoi seminarul cu mai multe sute de paturi, casarma „Kempel” și sute de cartire private din oraș. Indată s'au umplut toate: hotelerele, seminarul, cartierele private, casarmele! Și tot nu aveau toți loc.

Ca ciudățenie a imbulzelii pomenim aci pătania unui domn din Țeară. Sosit spre sară în oraș și ne-mai gă-sind nicăiri cartir, s'a băgat în trăsura mare (Landauer-ul) ce era în curtea hotelului și s'a culcat în el. Un conductor l-a băgat de seamă și i-a spus că acolo nu e iertat să doarmă. El n'a vrut să iasă. A spus domnului său. Acesta crezînd că e

vre-nu om rău ce să ascunde prin curte, l-a provocat și el să iasă din „landauer”. Străinul însă i-a răspuns: „d-le, ți-am cerut odaie în hotel, n'ai; am căutat peste tot locul și n'am aflat. În stradă nu pot dormi, de aici nu ies. Dă-mi odaie și-ți plătesc cît vrei pentru ea. Iar' ca să nu te temi că-ți stric trăsura dormind aci, iacă aici o hîrtie de 100 Lei, ca co-perire și asigurare că nu-i avea nici o pagubă. Și acum lasă-mă să dorm!”.

A ris și hotelierul și l-a lăsat, că a văzut că e un străin cinstit dar' rămas fără cartir.

Imbulzala la producții.

Iar' dacă așa de număr os public umplea orașul — cel puțin 3000 de oaspeți, căci numai din România au venit în prima zi ca la 1200, afară de cei-ce sosise încă și sosiau mereu, — apoi nu-i mirare, că toate adunările și producțiile arangiate, nu puteau cuprinde nici a treia parte din cei cari doriau și să imbulziau spre ele, să le vadă, vărsînd banii gîrlă la cassa vînzătoare de bilete de intrare, fără privire la prețurile mari ori mici.

Și nu e mirare că a venit atîta lume românească, căci pentru a umple zilele cu spectacole, au sîrit Asociațiunii într'ajutor multe alte corporațiuni fruntașe: Societatea de teatru și-a convocat adunarea generală tot la Sibiu, aducîndu-și și ea număr oșii aderenți în aceleași zile; — „Reuniunea rom. de muzică din Sibiu”, a anunțat reprezentarea de nou, de 2 ori a operetei „Moș-Ciocîrlan” cea cu succesele uriașe din Iunie. Fără exagerare putem spune că această operetă, a atras la Sibiu atîta public, cît Expoziția, Casa națională și celelalte sărbări împreună! În jurul lui Moș-Ciocîrlan s'au dat lupte pentru a ajunge la el, ca în jurul nici unui alt spectacol! Sîmbătă s'a anunțat probă generală la 9 ore dim. și s'a pus taxă de intrare de 1 cor. pe persoană: S'a umplut teatrul pînă la cel din urmă loc: logi, partere, galerie, staluri, tot a fost plin! A fost cercetată ca oricare reprezentație regulată și totuși la reprezentațiile de Duminică seara și Luni seara era revoluție de nemulțumire că sute și sute de inși nu ajunseseră la bilete! Așa că — spre a mulțumi macar în parte publicul, s'a pus reprezentarea operetei în afară de serie pe Mercuri dimineața a treia-oră, ceea-ce, cu proba generală cu tot, e jucarea ei a patra oră! Iar' bieții Sibiieni erau prigoniți la ei acasă: s'a dat ordin la cassă, că la Sibiieni să nu le deie locuri deloc! Așa la prima reprezentație, Duminică, abia au străbătut 4—5 sibiieni, și și aceia prin logele unor oaspeți din afară. Luni încă puțini și abia mai apoi au mai încăput și ei.

Alătura cu societatea de teatru și Reun. rom. de muzică, au vestit că să produce societatea de muzică de bun renume „Carmen” dela București, apoi diletanții din Sibiu cu „Fîntina Blanduziei”, în versuri, de Alexandri, etc., — și toate acestea au atras cu putere mare publicul, încît s'au văzut la Sibiu succese, cari sunt fără păreche în istoria mișcărilor noastre culturale și artistice!

Vrednicia foilor.

Iar' dacă publicul a alergat în așa măsură, vrednicie mare are la aceasta,

fără îndoială, presa, foile naționale delanoi, ca și cele din România, cari de-o potrivă s'au pus în slujba Asociațiunii și au scris și au încunjurat și au iritat continuu interesul publicului mare, minîndu-l așa zicînd cu valul, spre Sibiu. Era deci numai firesc și corect și just, ca reprezentanților ziarelor, să le deie arangiatorii expoziției și ai spectacolelor, toată recunoștoarea luare aminte, primindu-i cu dragoste, ca pe cei mai buni agenți ai lor, și făcîndu-le cu puțînță a străbate peste tot locul, să vadă toate și să poată și scrie după aceea, despre toate, precum vrednicesc.

„Dir.” Diaconovici.

În schimb însă, durere, ziaristii au aflat aici o primire care a revoltat grozav sufletele lor idealiste și pline de interesare: „directorul” expoziției, ameițit de succesul ce-l vedea, a disprețuit cu totul pe ziaristii și, ni-să spunea că s'a și exprimat că „nu le dă nici o atenție”. Așa a și făcut. Veniseră din România trimișii alor vre-o 8 ziare. Era întiașidată că ziarele din România arătau un interes așa de viu unor mișcări culturale ale noastre. Ce privilegiu minunat pentru un om înțelept și fin, a prinde și a întări cît mai bine firele ce tind spre unitatea noastră culturală, îmbrățișînd cu dragoste pe acești muncitori în ogorul presei, care are, mai mult ca ori-ce, puterea a apropia ori a depărta de-olaltă inimile. Dacă simpla curtuosie, datorînta gazdei casei față de oaspele său binevoitor, nu i-a dictat „directorului” fîr Alles Diaconovici, a tinde mîna de frate acestor oaspeți și colegi, apoi momentul amintit, i-ar fi impus prevenire, dacă el înțelege importanța ideii de unitate culturală, pe care presa o servește. Dar' nu. El i-a luat ca pe o „cantitate negligeabilă”. Noi Ardelenii am mai ajuns la intrare la serata etnografică, la Moș-Ciocîrlan, etc. că ne-am imbulzit la vînderea biletelor și unii am reușit cum am reușit de am căpătat, cu greu, cite un bilet, dar' ziaristii din București, necunoscînd locurile și imbulzitorile, ca noi, au rămas fără bilete și colo și colo. Înzădar să rugau să li-să deie cît de scump un bilet, nime nu le dădea. Cînd apoi, indignați de o astfel de tractare, care li împedea în puțînță de a-și îndeplini slujba de raportori (cum o să raporteze foilor lor despre ce n'au putut vedea?) s'au adresat atotputernicului „director”, cerîndu-i scut și intervenire, — acesta i-a respins cu brutalitate ce-l caracterizează, așa că ziaristii din București deja a doua zi, Luni dimineața, scribiți de ce au văzut, și-au părăsit posturile de raportori și mai mult nu s'au arătat nicăiri, ci cei mai mulți au și plecat napoi în Țeară.

Prost de tot a servit Diaconovici în acest fel tendințele de unitate culturală a noastră și de cultivare a sentimentelor bune a fraților din Țeară, pentru noi!

Adunarea „Asociațiunii”

Șirul tuturor sărbătorilor s'a deschis prin adunarea generală oficială a Asociațiunii, în sala Casei Naționale, Sîmbătă (19 Aug. n.) În sală au avut intrare numai membrii Asociațiunii, și ea s'a umplut pînă la cel din urmă loc. Printre număr oșii oaspeți aleși, ca profesori universitari din Țeară, foști ministri și alte notabilități, — ocupa

loc în șirul prim și I. P. S. Sa Metropolitan Mețian, mai trîzfu și I. P. S. Sa Metropolitan Mihali dela Blaj. Cădea așa de bine sufletele românești a-i vedea de față și lîngă olaltă pe cei doi capi ai celor două biserici surori. Au și fost viu aclamați la intrarea în sală.

Pe podiul (bina) salei, era masa comitetului, la care s'a așezat președintele Iosif St. Șuluțiu și membrii comitetului și secretarul I. cu medalia pe piept...

Tot sus pe bină, după masa presidială, era masa ziaristilor, la care luaseră loc trimișii foilor din București și dela noi, anume:

Al. Rădulescu (trimis de Universul), Vălsănescu (dela Adevărul), Răzvănescu (Presentul), Cristache Ion (Epoca), V. Nicolaescu (Țara), Stoianescu (Curierul Oltean), apoi Aurel C. Domșa (Unirea), T. V. Păcățianu (Telegr. Rom.), I. Rusu Șirianul (Tribuna), Silv. Moldovan (Foia Poporului), Oct. Tăslăuanu (Luceafărul), I. Moța (Libertatea), Dr. V. Branisce (Drapelul), Aug. Paul și H. P. Petrescu, amîndoi din partea »Gaz. Trans.«, Vas. E. Moldovan (Cronica Sibiului), T. A. Bogdan (Gaz. de Duminică).

Președintele Șuluțiu, a dechis adunarea la orele 10 cu un discurs cetit în care accentuează însămnătatea deosebită a adunării din ăst-tan, apoi aduce pilde despre spriginul ce alte neamuri au dat la așezemintele lor de acest fel; arată că din fiecare clasă inteligentă dela noi, cîți sunt membri (prea puțini), apoi să ia la polemie dirză și arțăgoasă cu vre-o 2 foi, de cari nu-i place dlui prezident că ce au scris despre Asociație (lucru tare puțîn potrivit în o vorbire presidială la o ocazie solemnă ca aceasta), — și în urmă apelează să se înșirue toată inteligența rom. sub steagul de membri ai Asociațiunii!

Publicul aplaudă sfîrșitul vorbirii. Să anunță delegații de față ai despărțămintelor, să aleg comisile obișnuite cărora să dau rapoartele spre cercetare, și ședința în partea ei primă să încheie la 11 ore.

Inaugurarea Muzeului.

La 12 ore să redeschide ședința, pentru a să face Inaugurarea Muzeului.

Mare bucurie a făcut publicului adunat la această ședință știrea, că Majestatea Sa a trimis urări de bine așezămîntului acestuia cultural românesc. Comitetul Asociațiunii trimisese invitare Capului încoronat, ca să iee parte la această sărbătoare culturală a credinciosului său popor român. Și M. Sa a răspuns invitării, prin cancelaria Sa de cabinet, zicînd, că își »exprimă cea mai înaltă mulțumită pentru invitarea ce i-s'a făcut, și sincerile Sale păreri de rău, că, reținut de alte treburi, nu poate lua și parte la aceste sărbări.»

Adunarea a retrimis M. Sale mulțumitele adunării pentru înaltul Său răspuns binevoitor.

— Asemenea plăcut atînsă a fost adunarea de salut pe care dl Dr. Alex. Mocsonyi l'a trimis în scris adunării și inaugurării Muzeului, declarînd, că deși starea sănătății slăbite îl împedea a fi în persoană, dar' cu sufletul e în mijlocul celor adunați!

Președintele Șuluțiu cetește apoi al doilea discurs al său care rezumează pe scurt și zbaterile ce comitetul le-a avut pînă a ajuns a vedea ridicat pa-

latul Casei Naționale așa cum azi să vede, ajutorul ce l-au avut dela singuratici și corporațiuni, etc. și mulțumind lui Dzeu că vedem azi înaugurîndu-să și acest nou adăpost culturale noastre și rugîndu-l să iee sub scutul său această nouă casă națională, — invită publicul să vie să vadă expozițiunea.

E aplaudat. Publicul, în frunte cu cei doi Metropliți, încungiurați de floarea Românilor dela noi și o parte din Țeară, trec în despărțămintele expoziției. Publicul mare e lăsat numai de mine-zi (Duminică încolo), înainte și după prînz.

Banchet.

— După prînz e banchet. Prețul 8 coroane de persoană. Au fost ca la 150 de inși la el (din vre-o 3000 ce să aflau în oraș). Poate anume au voit să fie puțini, de aceea au pus acel preț. S'a mîncat și beut, ca la banchete, destul de bine... S'au ținut și toastele obișnuite.

Serata etnogr.

Sara: serată etnografică în sala Casei Naționale. Au încăput numai prea puțini inși. Numai cei-ce înainte să prenotaseră au ajuns la bilete. A fost iar' o furtună de nemulțumiri, că în așa loc mic s'a arangiat serata. Abia de-au văzut-o 2—300 persoane. Locul I. 5 cor., locul II. 3 cor., galeria 2 cor. Ziaristii au rămas de tot pe-afară, că pe bani nu mai căpătau bilete, libere nu le-a dat nime. Și deși mai încăpeau destui inși, mai ales pe galerie, dl »director» Diaconovici da afară cu poliștului ce-l avea la spate, pe ziaristul ce voia să străbată să vadă și el serata. Nici pe bani, nici fără bani.

S'au prezentat mai multe jocuri naționale: Hora, Romana, Lugojana, Ardeleana, Pe picior, Brăul, Învirtita, Bătuta și Călușerul de cite 2—4 perechi, în mijlocul salei, și, pe cît s'a putut, s'au adus și jucători originali, din popor, din părțile unde e jocul mai original jucat.

Dl Dr. Tiberiu Brediceanu a condus orchestra (muzica) în decursul seratei întregi, cu artă și distins. Intre jocuri au fost intercalate și 2 cntări populare, executate în costume ca pe la Sebeș și Bănat, de dnele Tritean și Dr. Cosma, mult aplaudate.

Duminică.

Duminică a. m. a fost ședința a 2-a a Asociațiunii. S'a raportat, spre plăcere generală, că s'au înscris de membri fundatori la Asociațiune ambii Metropliți (fuseseră pe viață), apoi Episcopii Radu, Orade (care a dat și 2000 cor. pentru Casa Națională), Episcopii I. Pap, Arad și Dr. Hosszu, Lugoji. Aclamări puternice! — Iar' 12 membri pe viață și 30 ordinari noi. Trăiască!

S'a ales apoi vicepreședinte. A fost propus unanim Andreiu Bărsan, profesor la Brașov, om de știință, foarte simpatic la toți cîți îl știu. La rostirea numelui lui, sala a izbucnit în aplauze ce au ținut minute întregi! A fost o manifestație, egală cu o încununare cu lauri a distinsului profesor. Scena asta a putut arăta multora, ce însămnează a alege pe cineva după vrednicie la un post înalt în Asociațiune, și ar fi putut înțelege din ea, cum altfel ar fi primite inițiativele și urmate impulsurile venite dela un astfel de om superior și simpatic,

decit sunt primite a cutărui îngimfat respingător.

— Dup'amiază a fost ședința festivă a secțiilor literare. S'a dat, în chip sărbătoresc, premiul de 300 cor. inv. T. A. Bogdan, pentru o lucrare a sa asupra lui Stefan-cel-Mare. Dr. Sextil Pușcariu a ținut o conferință asupra lui T. Cipariu, dovedind profundă studiere și luminare a temei ce și-a ales; a fost furtunos aplaudat și felicitat. — Silv. Moldovan a întreținut pe ascultători cu amănunte despre »Cheia Turzii«. A fost aplaudat pentru interesantele împărțări.

— Sara „Moș-Ciocărlan“ a fost privilegiu de colosale manifestații la adresa autorului Dr. Flondor, Dr. Pantazi, N. Stănescu, a corului și a jucătorilor tuturor. S'a jucat piesa cu aceeași măiestrie ca în rindul trecut. Publicul extasiat nu înceta cu manifestațiile! A fost sublim. Tot așa în repetarea de Luni și în celelalte rinduri.

Societatea de teatru.

Adunarea societății de teatru, Luni a fost la fel de măreață. Același public ales. Discursul președintelui Vulcan foarte potrivit momentului și locului. Cetit cu pathos, cu căldură.

Noul vicepreședinte al Asociațiunii Bârșan salută cu cuvinte dulci ca mierea, societatea de teatru în numele Asociațiunii. E viu aclamat. Să aleg comisiile obișnuite, cărora să dau rapoartele spre cenzurare. Să cetesc apoi două disertații: una asupra dramei de W. Tell, de Schiler, prin dl. Horia P. Petrescu, disertație, cu multe amănunte și studiu asupra piesei, — apoi despre »Eminescu și teatrul« prin prof. Dr. Borcea. Au fost aplaudați și felicități, îndeosebi cel din urmă, care a știut vorbi cald și dulce despre dulcele poet ca om de teatru.

— Ședința a 2-a Marti a luat rapoartele la cunoștință, a votat socotelile și budgetul, etc.

Despre celelalte serbări: Teatrul de Marti seara »Fintina Blanduziei«, de Alexandri, Mercuri: concertul marelui societăți muzicale »Carmen« din București, toate reușite strălucit și cercetate cu aceeași îmbulzală a publicului, o revistă asupra expoziției, etc. — vom mai da amănunte în numărul viitor, ne mai putându-le cuprinde pe toate în acesta.

La Dobra!

Cercetarea în cauza alegerii dela Dobra s'a încheiat Vineria trecută, (18 Aug.). S'au dovedit așa de multe abuzuri și nelegiuiri săvârșite de președinte și de slujbași, cite nici nu s'a credea! Judele de tabla (din Cluj) ce conducea cercetarea, mai opăcea el cite-o dovadă nouă, altfel eșiau și mai multe! Cind adevărat dl. Dr. V. Bontescu (Hațeg) apărătorul din parte românească, cerea să se pună maritorilor cite o întrebare nouă care scoate iar la iveală o mișelie ce nu s'a știuse, judele nu voia să pună întrebarea, zicind că nu o are între întrebările stabilite de Curie....

Românii aduși înainte, s'au purtat cinstit și bărbătește au mărturisit mișeliile ce s'au făcut cu ei. Așa că la urmă Ragályi, apărătorul lui Lázár, s'a văzut silit a încheia apărarea sa cu cuvintele: „Dar, în urmă, nădejde am, că judecătorii patriotici maghari vor judeca în cauză... adevărat apel la „patriotismul“ (înțelege șovinismul) judecătorilor de Curie, ca să judece ca „Maghari“, nu ca oamenii dreptății curate. La ce apărătorul Românilor, dl. Dr. V. Bontescu a răspuns: „Iar eu nădăjduesc că dreptatea și dovezile vor judeca aici, nimic altceva!“

Și de mai e schinteie de dreptate la noi, apoi Curia, pe temeiul dovezilor adunate la Dobra, trebuie să nimicească scriboasa alegere, care a dat în mâna lui Lázár László un mandat mînjit cu atîtea fărădelegi și păcătoșenii. Și noi credem că Curia va face dreptate!

Situația politică din punct de vedere românesc.

Précum am scris deja în numărul nostru trecut, ziarul „Deutsches Volksblatt“ din Viena a încredințat pe unul dintre colaboratorii săi să cerceteze pe dl. Dr. Teodor Mihali, presidentul clubului naționalist din parlamentul țării, pentru a-i afla părerea asupra situației politice, privită din punct de vedere național nemaghiar, mai ales însă, din punctul de vedere al Românilor din statul ungar.

Dăm azi în traducere convorbirea întimplată și apărută în ziarul numit.

Ziaristul: Ce credeți, domnule president, va fi în stare coaliția maghiară, în caz că i-să dă din partea Coroanei limba de comandă maghiară, să și realizeze grabnic și cu succes scopul urmărit cu pretensiunea aceasta, anume: maghiarizarea națiunilor nemaghiare din Ungaria?

Dr. Mihali: Întii trebuie să constat, că sunt de neclătită credință, că coaliția nu pentru aceea cere atît de stăruitor limba de comandă maghiară, pentru-ca să ne maghiarizeze scurt. Scopul și mania de maghiarizare au aici un rol foarte secundar. Avem doară regimentele de honvezi. În multe din ele majoritatea soldaților, în altele iarăși minoritatea, o formează Români, Slovaci, Sârbii, Nemții, Rutenii, etc. Și care e urmarea limbei maghiare de comandă, de serviciu, de instrucție, după un serviciu de trei ani? Nici chiar Bulgarii cei puțini și sporadici din țară, nu primesc sentimente maghiare prin aceea, că servesc la honvezime, dar de unde să se maghiarizeze! La celelalte naționalități mari nemaghiare, greața față de tot ce e maghiar, prin urmare și față de honvezime, devine și mai puternică. La țărani români e chiar lucru de batjocură dacă servește cineva la honvezime, și cei „împărătești“, feciorii cari au servit în armata comună, iau în caznă vieța întreagă pe soții lor dela honvezime.

Ziaristul: Ce scopuri urmărește deci, domnule president, coaliția după părerea d-voastră, cu cererea limbei maghiare ca limbă de comandă?

Dr. Mihali: Scopul e vedit. Cine are armată, are puterea asupra formei constituționale. Limba de comandă maghiară ar fi întiul pas pe calea ce duce la ajungerea neatîrnării totale ca stat a Ungariei. Asupra armatei comandată ungurește, va porunci peste cîtiva ani numai majoritatea parlamentară maghiară, din simplul motiv, că în soldați s'ar naște credința chiar și numai în urma succesului coaliției cu privire la cererile militare, — că capul armatei e totdeauna conducătorul majorității parlamentare.

Ziaristul: În darea limbei de comandă maghiare din partea Coroanei și în inevitabila neatîrnare a Ungariei, care ar urma de aici, s'ar cuprinde oare primejdie pentru interesele naționale ale națiunilor nemaghiare din Ungaria?

Dr. Mihali: Fără îndoială!

Ziaristul: Sunteți deci, dle president, aderent al dualizmului de stat?

Dr. Mihali: Pentru dualizmul, care dela tranșă încoace e egal cu dominațiunea eghemoniei feudale maghiare, nu sunt de loc. Programul partidului nostru cere „garantata recunoaștere de drept public a poporului român ca individualitate etnică politică“. Pentru poporul nostru e de puțină însemnată, dacă împlinirea acestei cereri să poate

ajunge în cadrele dualizmului, a ori altei forme de drept de stat a monarhiei. Dacă în cadrele dualizmului am putea vedea garantată existența politică și dezvoltarea liberă a poporului nostru, n'am avea motiv să luăm poziție în contra dualizmului.

Ziaristul: În o Ungarie neatîrnătoare, care sigur că nu ar putea juca rolul de mare putere, n'ar fi mai ușoară cîștigarea acestor drepturi pe seama națiunilor nemaghiare?

Dr. Mihali: Să poate! Dar binevoți a vă închipui ce lupte interne ar trebui să premerge! Nu numai Ungaria, ci în urma neliniștilor interne, întreaga împărăție ar fi expusă zguduiriilor neîntrerupte. Dar interesele noastre naționale sunt legate de o monarhie austro-ungară tare. Existența noastră o poate garanta numai o mare putere. Și tocmai de aceea suntem aderenți convinși ai armatei comune cu limba germană ca limbă de comandă și limbă a armatei. Pentru-că numai o armată unitară poate garanta dezvoltarea pacifică a naționalității noastre, prin asigurarea ce și-o cîștigă imperiul ca mare putere.

Ziaristul: Nu cer și Români în programul lor național limba română ca limbă de comandă?

Dr. Mihali: Nu! Noi cerem conservarea statului quo. Armata, cu limba ei germană, e astăzi singurul loc, singurul așezămînt, în cadrele căreia nu suntem expuși șicanelor cari își au izvorul în intoleranța șovinistă maghiară, ba în care să respectează și limba noastră maternă. Cu un cuvînt, la armată domnește cea mai desăvîrșită egalitate națională de drept. Cum s'ar schimba raporturile, cu totul altcum ar fi la o armată maghiară, cu limba maghiară ca limbă de comandă, serviciu și instrucție! În lista de conditii a ofiterului nu s'ar introduce capacitatea, cualificația, destoinicia, ci „patriotismul său maghiar“, cualificația de instructor al limbei maghiare, iar rîvna sa de renegat, va fi considerată ca cea mai înaltă „virtute“ militară. La suboficieri asemenea. La soldați de rînd s'ar lua în socotință numai sporul făcut în limba maghiară. Dar pentru aceea nu va fi maghiarizat nici un fiu de țaran român! Puținele cuvinte maghiare pe cari le-ar învăța la miliție, le-ar uita în curînd. În cazuri mai rare, ar aduce cu sine dela miliție ca rezultat al cunoștințelor sale în limba maghiară, unele cuvinte neaoșe ungurești de injurare, pentru-ca la ocaziunea dată să le aplice Ungurilor de cari nu-i va plăcea. Sigur, că dacă își vor ajunge Maghiarii scopul și maghiarizarea armatei, vom schimba și noi programul în sensul, că pretensiunile noastre naționale încă să fie validitate în armată! Chiar și bazele democratice ale programului nostru și nizuințele de a ajunge la egală îndreptățire națională ne vor împinge spre aceasta. Ce e drept pentru unul, trebuie să fie just pentru celălalt.

(Va urma)

Șusteri — politici.

„Az Ujság“ dela 23 Aug. vorbind de ușurința cu care politici maghiari în foi și în vorbiri, iau peste picior sfaturile ce, M. Sa a avut zilele acestea în Ischl cu capii guvernelor Austriei și Ungariei, își începe primul articolu așa:

„Mai e în politica ungurească bunăcredință și seriozitate? În Ischl Regele și sfetnicii alor 2 state țin sfat, și de aici țela noi de acasă, inșiși de șusteri le fluyeră pe ferești! Pardon. Numai flue-rătura e de inșiși de șusteri, barbă arată că-s politici și ziaristi maghiari.“

Aspră, dar dreaptă vorbă.

Scăderea Sașilor.

Ziarul săsesc „Siebenbürgisch deutsches Tageblatt“ din Sibiu publică un șir de articli întemeiați pe cifre scoase din statistică bine făcută, — în cari face cercetare asupra dezvoltării populațiunii săsești din Ardeal. Și autorul scoate întristat la iveală, că populațiunea săsească chiar și la sate a dat în timpul mai nou, dar mai ales în cei din urmă 20 ani, aproape peste tot locul în a poi ca număr, ca sporire naturală, și e puțină nădejde ca în grabă să se îndrepteze lucrurile spre bine.

Dar mai ales ca la sate, tare înapoi dă populațiunea în cele 8 orașe săsești ori întemeiate de Sași, ceea-ce face griji mari autorului articlilor din vorbă. Pentru-că vorbitoarele cifre spun cîți Sași erau în cele 8 orașe ale lor în anii 1880, cîți mai erau în 1890 și cîți 1900, — și în toate să dovedește, că au rămas, ca percent de dezvoltare, tot mai înapoi. Dăm aci, după ziarul săsesc, numele orașelor, anii de numărare a populațiunii și procentul pe care îl aveau Sașii, Ungurii și Români în el în acei ani.

Bistrița avea în anul: 1880: 62-9 Sași, 7-1 Unguri, 26-2 Români, adevă din fiecare 100 de locuitori ai săi, erau 62-9 (cam 63) Sași, 7 Unguri și 26 Români. Dar deja peste 10 ani, în 1890, cumpăna asta s'a schimbat, căci ea în 1900 avea din fiecare sută de locuitori 60-6 Sașii, 12-4 Unguri și 25-0 Români; deci Sași au scăzut cu 2 la sută, Români încă au scăzut aproape cu 1 la sută, iar Ungurii au sporit acuși cu 5.

Peste alți 10 ani, în 1900. Sașii scăzuseră la 52-5, Ungurii urcaseră la 20-7, Români la 26-2. Deci Sașii scăzuți cu 8 la sută, Ungurii sporii cu 8 și Români sporii cu 1-2.

O privescete aceasta din cele mai triste pentru Sași, că văd cu ochii crescîndu-le alții alături, până le vor crește peste cap în cetățile înființate de ei, în care odinioară fuseseră singuri ei stăpîni și domni.

Nu urmează, firește, din aceste cifre, că Sașii au perit, ca număr ori că Români încă să sporesc încet de tot, iar Ungurii sporesc ca iepurii, — ci lucrul e a să înțelege așa: În orașe sporirea să face nici nu atît prin nașteri, cit mai mult prin venirea din afară a altor locuitori. Iar' cum Sașii sate n'au mai de loc, de-ai lor n'au de unde mai curge la oraș. Români mai vin, dar' nu prea mulți, Ungurii însă vin mai mulți, nu pentru-că ar fi mai curagioși de a trăi la oraș, ci că-i trimite statul și comitatul ca slujbași și cu ei mai aduc familiile lor, și de aceea reiese, că ei sporesc așa de tare.

Iată acum orașele și sporul ori pierderea celor 3 popoare în ele, în cei 20 de ani, dela 1880 până la 1900, — după-cum le arată cifrele numărătoare din 1900.

În Sibiu Sașii formau la 1880 73-6 procente din numărul întreg al locuitorilor, sau din toată suta de locuitori, erau aproape 74 Sași; la 1900, ei erau numai 58 la sută, — au perdut 15-5.

Ungurii erau în 1880: 10-6 la sută, în 1900 sunt 17-7, — au sporit cu 7-1.

Români erau în 1880: 14-4 la sută, în 1900 sunt 22-3, au sporit cu acuși 8 la sută.

În Brașov.

	Sași	Unguri	Români
La 1880:	33-5	33-2	31-7
la 1900:	29-8	38-1	30-3

deci și Sașii și Români au dat înapoi, Ungurii însă au sporit.

În Mediaș erau

	Sași	Ungurii	Români
la 1800:	54-9	11-4	30-2
la 1900:	49-4	16-9	30-1

În Sebeș

	Sași	Unguri	Români
la 1800:	34-5	3-1	60-2
la 1900:	28-5	7-1	62-5

În Sighișoara

	Sași	Unguri	Români
la 1800:	58-2	13-4	23-1
la 1900:	50-3	20-9	25-8

În Reghin

	Sași	Unguri	Români
la 1800:	53-6	31-5	12-8
la 1900:	44-9	39-5	15-4

În Orăștie

	Sași	Unguri	Români
la 1880:	26-9	23-1	43-3
la 1900:	20-1	29-3	49

Deci Români au sporit, încet dar' sigur și în mod natural, în aproape toate orașele, Ungurii au sporit mai tare — minăți de stat — iar Sașii scad, ca porție, într'una și peste tot locul. Și de această soarte, nici nu e nădejde să scape, căci ei, pe cale naturală, prin nașteri nu prea cresc, decit foarte încet, iar' din afară n'are de unde le veni popor nou.

Români însă, cum toate aceste orașe zac în mijloc de popor românesc, ar trebui să sporească mult mai tare decum îi arată cifrele acestea! Cu un cuvînt mai mult de a starui, ca cit mai mulți tineri români să fie dați la negoț și la meserii în orașe, c'apoi o parte trec la sate în jur, dar' o parte să oprește în oraș întărind și numărul Românilor din ele.

Corespondență

Unelte netrebnice.

Câmpeni, August a. c.

Mai demult rar ni-să da nouă Câmpănarilor „fericirea“ de a vedea pe nefericitul capelan din Neagra, Nicolau Candrea prin Câmpeni. Nu venia nici chiar în afaceri preoțești. De regulă lipsia. Acum însă de cînd s'a înființat banca jidano-maghiară, nu e Simbătă lăsată dela D-zeu, să nu-l vezi pe acest individ pe stradele Câmpenilor, tîrînd după sine 2—3 negreni, pe cari îi duce la fericire la numita bancă. Tot în aceea zi pășește grav prin Câmpeni și învățătorul confesional gr. or. Todea Romulus cu cîțiva Albăceni. Bistrenii cu învățătorul pens. gr.-cat. Gligor Pêter, Sohodolenii cu primarul Goia János, iar' din Câmpeni înșiși ademenește cite pe un slab de înger, învățătorul confesional gr. or. și fost aspirant la postul de paroch, dela care căzû cu rușine, Matora János.

Acestia sunt agenții cari mijlocesc poporului împrumuturi dela banca maghiară, care după-ce să prenotează pe averile lor, le dă bani cu mult mai scumpi decit institutul românesc „Doina“. Martor ocular am fost, cînd unui bistren i-s'a acordat un împrumut cambial de 300 cor., din care subtragîndu-se procentele pe 3 luni a primit 286 cor. 40 bani, sau în procente i-s'a detras 13 cor. 60 bani, până cînd la institutul „Doina“ pentru o asemenea sumă de bani și pe acel timp solvia numai șase (6%) coroane, care corăspunde la 8%. Bietul popor, cei mai mulți nu știu să și facă socoteala și primesc cit le dă și să mulțumesc cu vorbele umflate și goale ce le aud dela scriboșii agenți, că acolo sunt mai „ieftini“ banii decit la „Doina“.

Șapoi încă una. Mai toate împrumuturile ce le dă banca maghiară le prenotează la cartea funduară, așa încît cei-ce s'a împrumutat dela acea bancă, cu timpul vor ajunge în mari strîmtori, fiindu-le averile legate

de ea, pot ajunge acolo, că cu jale să privească cum mica lor moșioară trece pe mână străină, D-zeu știe pe a cui.

Păcatul ce-l comit aceste unelte netrebnice cu bietul popor, e un păcat strigător la cer, de care vor trebui să dea seamă și înaintea oamenilor și înaintea lui D-zeu. Iar' noi trebuie să-i huiduim dintre noi și să ne ferim de ei ca de niște leproși cari necinstesc și vechile noastre instituțiuni, moștenite dela străbuni, cari i-au primit în sinul lor și le dau până deși nu sunt vrednici să trăiască din venitele așezămintelor noastre, pe cari le vor ruina, lucrând și azi în contra lor!

Raportor.

RĂZBOIUL

Zilele de 18—22 August au fost zile critice pentru pacea ce e a să încheia între Japonia și Ruși. Japonezii cereau pe lângă Corea și Port-Arthur și pe lângă esirea Rusiei din Mancuria, să li-să plătească și despăgubire de războiu, (5—6 miliarde), să li-să lase lor insulele Sachalin, cari sunt pământ rusec, toate corăbiile rusești ce-s azi închise în porturi neutrale, și ca Rusia să încete a mai fi putere pe mare în acele părți.

Toate aceste cereri din urmă, Rusia n'a voit să le dea cu nici un preț, ci Țarul a ordonat mobilizarea generală a armatei și urmarea războiului! Că Rusia nu e bătută ca să fie silită a primi ori-ce pace. Ba avind acum alți 500.000 soldați în Asia generalii săi cer urmarea războiului, avind nădejde mare că-i bat pe Japonezi.

Ca prin minune, Japonezi veniră în 22 August și declarară că nu mai cer nici despăgubire de războiu, nici Sachalinele, (numai o parte din jos ce fusese a lor înainte vreme), nici corăbiile, nici ca Rusia să nu mai fie putere pe mare acolo. Să fie pace. Că să vede că și ei au mare lipsă de ea. Așa e nădejde că să încheie pace. Rusia va plăti Japonezilor numai pentru întreținerea prinsonierilor de războiu rusești, ce să cade.

NOUTĂȚI

Mergeți la cătane!

Un ordin dela ministerul de războiu și de honvezi, dă drept comandelor militare locale, să primească pentru a-și începe serviciul militar pe toți feciorii, cari vin și să înștiințeze de voe bună, fiindu-le venită vremea de slujit la miliție.

Iar' fiindcă slujbașii ocoși Unguri, nu vreau să dea scrisori de legitimație, nici extrasele de lipsă la feciori, fără de care scrisori până acum nu îi primea pe feciori la căutare și înrolare, ministrul de războiu a hotărât, că primește în slujbă pe oricare flăcău care aduce cu el doi martori (pot fi alți feciori ce vin și ei de să înștiințeze), și în fața lor spune cum îl cheamă și declară că voeste a-și începe slujbă cătânească! Nu mai trebuie nici o hirtie! Și: în măsură în care vin feciori voluntari, în aceea slobod pe cei bătrini, cu anii împliniți, acasă.

Sfatul nostru e: Să vie toți feciorii noștri din sate, cari sunt ajunși la anii de cătanie, — să vie să între de voe bună la miliție, că e în folosul lor să scape de grija acestei slujbe și fac o faptă bună cu frații lor cari au împlinit anii, dându-le puțința a să întoarce acasă!

Feciorii veniți așa de voe bună, vor fi tractați cu mult mai bine și de ofițeri și de toți, decât cei veniți de silă, și după doi ani de slujbă drept răsplată, vor fi sloboziți la sigur acasă, nu vor fi ținuți 3 ani!

Cei-ce binele lor propriu își vreau și a fraților lor cu anii de slujbă împliniți: să vie să între de voe bună la cătane.

Pentru comitatul Hunedoarei, să vie la comanda din Orăștie, care-i va primi.

Încercare de a omorî pe Majestatea Sa. La Bozen a fost prins un anarchist din Belgia cu numele Joris, despre care s'a respîndit vestea, că voeste să omoare pe Maj. Sa Împăratul și Regele nostru. La anarchist s'au aflat 2 revolve și 1 bombă de dinamită. Anarchistul s'a spînzurat în temniță, înainte de a fi ascultat.

Coșbuc în ungurește.

Di Dr. G. Alexici din Pesta a rugat pe dl Carol Révay din Săcărîmb, care a tradus cele mai dragălaşe poezii ale lui Coșbuc în ungurește, și le-a tradus foarte bine, făcînd să resimți și în ungurește farmecul poeziei originale, — să-i dea voie a eda la Pesta în volum traducerile dlui Révay din Coșbuc. Dl Révay s'a învoit și așa în curînd volumul va apare, avînd în frunte portretul poetului român și o prefață în versuri, o poezie foarte delicată și cuminte, a traducătorului. Iată în traducere poezia-prefață:

LUI GEORGE COȘBUC:

Am văzut un curcubeu... Un braț al lui Cuprindea castelul „Peleş”,
Cu celalalt acoperca
Columna Timpa cu Turul.
Ce e curcubeu? Semnul păcii,
Care înmormîntează furtuna
Și în limba cerească a dumnezeirii
Propovăduște împăcarea.

Poete amice! Sufletul tău
Înțelege acest semn ceresc.
Doar' de sute de ori ai cîntat
Că ce e pacea, ce e iubirea?
Vezi, și eu — al națiunii mele maghiare
Modest, visător cîntăret,
Blastămul mistuitor al urei
Nu l'am cîntat nici-odată!
Auzi cuvîntul meu, amice bune,
Tinde mîna peste plaiuri,
Tu de dincolo, eu dincoace strig:
Maghiar, Român, frate să fie!
Să vestim în hotarele sîntei noastre patrii
Cuvîntul dulce al iubirii!
Noi doi să fim curcubeul
Care incinge cele două patrii!

Carol Révay.

Arîndatorul băilor dela Feredeu (Geoagiu), care să îmbulzise acî dînd o arîndă peste măsură mare, — după perderi însumnate ce a avut, — și-a luat catrafusele, părăsînd băile pe neștiute, și n'a mai venit! Acum băile le conduce proprietarul cu niște chelneri, cum poate.

Da; căci în anii din urmă au urcat prețul scălzilor mai altfel ca la băi de renume și toate le urcaseră în chip nefiresc.

„Foc mare în Brad“. Știrea dată de noi în numărul trecut sub acest titlu, a făcut la dnii proprietari Frații-Kugler impresia, că prin aceea am fi voit a-i calumnia și a arunca asupra lor bănueli urite. Drept aceea dlor ne trimis o scrisoare în care ne spun, că le-a ars:

Moara de benzin, prețul edificării	30.000
O scaldă cu 2 bazine	4.000
Magazin și grajd de îngrășare	3.000
Ghețăria	1.500
260 m. cub. lemne de foc	1.000
Fărină, bucate, saci	5.000

de tot: Cor. 44.500

și au avut asigurate numai 2 obiecte: moara și magazinul de bucate, pe 23.000 (cari, firește, nu le capătă depline, că trage și banca de asigurare), — dar' chiar de ar căpăta suma întreagă, tot ar rămînea cu o pagubă de 21.500 cor. după socoteala dumnea-lor.

Noi publicăm aceste date lămuritoare, dimpreună cu declarația, că noi n'am avut deloc intenția, cum n'a

avut'o nici corespondentul nostru, a calumnia ori a arunca prin această știre, bănueli asupra proprietarilor numiți, ci am dat'o ca simplă noutate locală. Nici nu e în această notiță nimic ce ar voi să-i calumnieze. Atit, ca să fie risipite ori ce fel de înțelegeri greșite.

Congregația de Joi a comitatului nostru, a hotărît și ea, după pilda altor varmeghii, că votează neîncredere guvernului Fejérvary, și oprește pe funcționarii săi să ceară ori să primească dările dela oameni, și nici să conlucre la chemarea recruților (să nu le trimită ședulele de chemare, etc.) dar' face luători aminte pe cetățeni, că dările ce acum nu li-le cere și primește nime, **au a le plăti** mai încolo, deci să stea cu ele gata!

S'a ales o comisie permanentă de 30 de inși, cari să controleze pe slujbași de să țin de hotărîrea aceasta ori nu, și până n'a fi rînduială, cu guvern nou, în 10 a fiecărei luni să țină congregație extra-ordinară în cauza aceasta.

Acuși de neerezut! O știre foarte izbitoare ni-să trimite din Zlatna: În ziua sf. Procopie (Precup) un creștin de ai noștri din Zlatna, avînd să-și boteze un fecioraș nou născut, s'a dus la notarul matriculant Albini și i-a înștiințat nașterea fiului, spunînd că dorește să-i pună numele Precup (Procopie), după sârbătoarea bisericească a acelei zile. Dar' notarul Albini a respîns numele dat de părintele român, spunîndu-i plin de răutate, că **el nu primește și nu ia în carte astfel de nume, pe care nu le poate traduce pe ungurește! Să-l boteze George, György altfel nu-l ia la protocol!** — Și bietul creștin neștiutor de lege, înfricat de cutezătorul notar, s'a aplecat și a pus fiului său numele George, scris în protocol György, în locul doritului Precup!

Intrucît știrea aceasta e adevărată, notarul Albini s'a făcut prin ea vinovat de un păcat neiertat față de poporul român și a călcat în picioare legea, care nu-i dă drept a să amesteca în voința omului, că ce nume să pună copiilor săi. Vom reveni, dînd sfaturile de lipsă poporului pentru astfel de cazuri.

În Petroșeni a avut loc o mare nenorocire, în 17 Aug. săptămîna trecută: La casina băilor lucrîndu-se pe schele, au căzut de pe ele 5 feciori, calfe de zidari, printre ei și 1 copil de 10 ani, zdrobindu-și care minile, care picioarele, capul etc. Era un vaet și o durere grozavă la fața locului. Au fost duși pe sus la spital.

Posta dela Geoagiu nu va mai fi dusă, în viitor, dela Orăștie, cum era până acum, ci numai dela halta Romos a căii ferate. Așa ne vestește oficiul postal din Orăștie, care, cu o cale, roagă publicul ce are afaceri cu posta dela Geoagiu și jurul ei, ca în fiecare zi, să-și dea cu arg. de dat, până cel mult la orele 10^{1/2}, căci tot ce să dă, până la acest timp, postă ori pachete ori bani, pleacă cu trenul de 11 ore a. m. și e dat jos la halta Romosului și e preluat de trăsura de postă a Geoagiului și dus, dar' ce să dă la postă în Orăștie pentru Geoagiu, după ora 10^{1/2} a. m. stă aici până în ziua următoare la 10; pentru-că numai dela trenul de amiază preia posta din Geoagiu lucrurile sale.

Dela Geoagiu la Orăștie, sosesc scrisori și tot, cu trenul de după prînz la 4, și ce să poate (scrisori în centrul orașului) să mai împart, cele mai multe însă, rămîn pe mine-zi.

Schimbarea aceasta în comunicațiunea dintre Geoagiu și Orăștie, a intrat în vigoare din 21 August n.

Producțiunea teatrală în Brad, anunțată și de noi în Nr. 32, a reușit foarte bine. Ni-să raportează că dl Stefan Albu a declamat admirabil și zguduitor poesia Ucigașul fără voe, dovedind viu talent declamatoric; — asemenea reușit a fost dl I. Giurgiu în declamarea comică: Jidanii și hoții stîrnind furtună de hohote și fiind viu aplaudat.

Piesa „Unde dai și unde creapă“ a fost jucată spre deplină mulțumire a publicului, care a răsplătit pe diletanți cu vii ovățiuni. Foarte isteți s'au dovedit în rolurile lor dl V. Damian, ca bătrîn și dsoara Smarandita Boneu ca bătrînă; agilă dsoara Grațiana Boneu, inteligenți dnii Aurel Rimbaș și Vasile Boneu și delicată dsoara Aurora Damian, în rolurile lor.

„Herșcu Boccegiu“ predat de d. Aurel Rimbaș a încheiat vesel serata — după care a urmat jocul voios. Tinerilor diletanți le-a adus cuvinte de laudă dl adv. Dr. I. Papp în mijlocul aprobărilor vii a publicului.

Dela seminarul „Andreian“. Înmatriculările pentru anul școlar 1905/6 în seminarul „Andreian“ din Sibiu în ambele secțiuni să vor începe numai în 24 August (6 Sept. n.) a. c. și tot numai la acest termen să vor ținea și examenele de emendare, supletorii, particulare și de primire în secția pedagogică cu candidații primiți în această secțiune, fără de a avea pregătirea normală recerută de 4 cl. gimnaziale, reale ori civile.

Tinerimea română din Dobra, invită la „Producțiunea teatrală“ ce va avea loc Duminecă în 27 August st. n., în pavilionul de vară dela „Hotel Hussariu“. După producțiunea dans. Venitul curat în favorul școalei române locale. Să va juca: I. „Biletul de tramvaiu“, comedie într'un act, de Grigore Măruneanu, prin dnii Toma Roșu și Toma Nistor și Dsoara Hereșiu, — apoi II. „Bacalaureata“, comedie într'un act, de N. Tîncu, prin dnii Emil Tișcă, dna Eleftera Bugă și dsoara M. Oprean.

Producțiune de cîntări și teatru, va aranja tinerimea română din Zărând la 15/28 August 1905 în Brad, la hotel „Central“, în favorul Mesei studenților dela gimnaziul din Brad. Să va juca comedia „Trei doctori“, localizată de V. A. Vlaci, și va cînta corul improvizat al diletanților din Brad.

După reprezentățiune, dans.

Petrecere muzicală și declamatorică aranjiază inteligența română din Sighișoara și jur cu concursul corului citor-va elevi ai Sem. „Andreian“, la (St. Maria), în pavilionul lui „Winter“. Dirigent: G. Presmereanu, cleric. Venitul curat e destinat școalei din loc.

„Cu rambursă“

Pentru eumpărătorii de broșuri și cărți.

Din mai multe părți ni-să cere, să trimitem cite o cărticică oare-care, „cu rambursă“. În timpul de față unii ne cer trimiterea în acest chip a „*Legea despre economia și poliția de cîmp*“ a dlui P. Rotariu.

Facem tuturoră cunoscut, că noi nu trimitem nimănu cărți în preț mai mic de 4—5 coroane „cu rambursă“, pentru-că rambursa (plătirea prețului la postă la primire), aduce cheltuieli de 80—90 fileri, prin ce prețul unei cărți de vre-o coroană e ridicat la îndoit.

Dar' cum să trimitem cu rambursă o broșură de 40 fil. făcînd să ajungă la mîna adresatului cu preț peste întreit? Nu putem. De aceea să nu ne mai ceară nime așa. La cărți de 4—5 cor. mai merge cu rambursă, că nu să simte așa de tare urcarea prin spese.

Noi sfătuiim pe cei-ce doresc să aibă cartea dlui Rotariu, ca și alte cărți dela noi, să strimită cei 45 fileri de exemplar în marce, postale puse în

o epistolă, ori prin mandat postal, și vor primi îndată franco broșura acasă. Cel-ce comandă 2—3—4 ex., poate trimite prețul prin mandat postal, că și pentru 1 cor., ca și pentru 10, și ca și pentru o simplă epistolă în care pune mărcile, tot atita are de plătit: 10 fileri porto, și alte cheltuieli nu mai are, pe cînd prin rambursă, își face spese prea mari, în asămănare cu cărticica ce i-s'a trimis.

Gimnaziul din Brad.

— Înștiințare pentru anul școlar 1905/1906. —

Anul școlar 1905/1906 să va începe la 1/14 Septembrie 1905.

Părinții cari doresc a-și da copiii la acest institut, sunt poftiti a să prezenta cu fiii sau cu ficele lor în cancelaria direcțiunii gimnaziale în 1, 2 și 3 Septembrie v. 1905 pentru înmatriculare. Școlarii cari să înmatriculează pentru primadată la gimnaziul ori școala elementară împreună cu acesta, vor aduce testimoniul școlar, extras de botez, eventual și certificat de revaccinare. Testimoniul școlar de pe clasa precedentă cu să-l prezinte toți școlarii cari vin a să înmatriculeze, așadar și școlarii cari au absolvat clasa precedentă în institutul nostru. Tot în 1—3 Septembrie 1905, dela 11—12 a. m. și 4—6 p. m. să vor ținea examenele de emendare. Cei-ce să vor prezenta mai tîrziu, au să petiționeze la direcțiune, dovedind cu atestat valabil cauza întîrzierii.

În clasa I. gimnazială să primesc numai școlari cari au împlinit anul al nouălea, dar' n'au trecut preste al doisprezecelea; asupra primirii celor trecuți peste doisprezece ani hotărăște conferența profesorală.

Școlarii din clasele populare să vor supune unui examen și amăsurat pregătirii lor să vor primi în școala elementară pregătitoare despărțămîntul al III-lea ori IV-lea, ori în clasa I. gimnazială.

În școala elementară didactul e 6 coroane pe an.

În clasele gimnaziale școlarii români din protopresbiteratele Zărând și Halmagiu solvesc pe an didactul de 16 cor., iar' cei din alte tracte și cari nu sunt Români cite 24 coroane pe an.

Toți școlarii solvesc pentru bibliotecă cite 2 coroane la an, pentru atestate și anuar 3 cor., pentru „fondul școlarilor morboși“ cite 1 cor., pentru maial ori excursiuni 1 coroană.

Școlarii săraci, diligenți și cu purtare morală bună, să scutesc de didactul, sau să împărtășesc de ajutoare și beneficii din fondul „masa studenților“ sau din alte mijloace, de cari dispune institutul.

Didactul să solvește deodată la înscriere sau în două rate, și anume prima rată la înscriere și a doua la 1 Februarie.

Toate celelalte taxe în suma de 7 cor., să solvesc deodată la înscriere.

Fără știrea și învoirea direcțiunii gimnaziale, școlarii nu le este permis a-și ocupa cartiere.

Fiecare școlar trebuie să fie provăzut cu cărțile de școală admise la acest institut; cărți rupte și murdare, ori legendare scrise printre șire, ori pe margini cu traduceri, să vor lua dela școlari și să vor nimici.

Fiecare școlar e obligat a avea îmbrăcăminte corăspunzătoare, baremi două rînduri și baremi 2 cămeși și izmene, asemenea haine de pat.

În 4 Septembrie v. 1905 să va face invocarea duhului sfânt și cetera legilor școlare și să vor da școlariiilor informațiunile de lipsă.

În 5 Septembrie 1905 școlarii vor fi vizitați prin medicul gimnazial în prezența dirigentului de clasă, apoi să va dicta împărțirea orelor și să vor începe prelegerile pe anul școlar 1905/1906.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Situatiunea sumară.

1904 31 Iulie	ACTIV	1905 23 Iulie	30 Iulie
94,691.245	{ 66,136.052 Reserva met. Aur 66,189.620 28,187.500 » trate Aur 26,185.000 }	87,467.455	92,374.620
3,666.634	Argint și diverse monete	3,322.615	3,018.286
39,307.180	Portofoliu Român și Strein	36,675.667	32,825.677
8,106.687	{ *) Impr. contra ef. publice 6,137.900 » » » » contcurt. 18,674.831 }	24,181.089	24,812.731
11,999.940	Fonduri publice	11,999.666	11,999.666
13,690.260	Efectele fondului de rezervă	15,153.610	15,153.610
1,724.046	» » » amortisarea imob. și mat.	2,930.477	2,930.477
5,574.175	Imobili	5,699.183	5,703.666
573.878	Mobilier și Mașini de Imprimerie	576.151	579.391
197.114	Cheltuieli de Administrațiune	189.892	199.106
81,536.079	Depozite libere	85,017.355	85,621.380
27,983.390	Compturi curinți	—	—
17,306.092	Compturi de valori	36,594.980	57,235.726
12,356.766		329,808.140	332,451.336
	PASIV		
12,000.000	Capital	12,000.000	12,000.000
18,523.634	Fond de rezervă	19,878.642	19,878.642
2,832.428	Fondul amortisării imobilelor și material	3,016.596	3,016.596
189,820.080	Bilete de Bancă în circulațiune	190,327.890	198,353.490
1,461.065	Profit și Pierderi	1,560.783	1,560.783
—	Compturi curente	17,824.426	11,779.463
183.480	Dobânzi și beneficii diverse	182.448	240.982
81,536.079	Depozite de retras	85,017.355	85,621.380
306,356.766	Scomptul 5% *) Dobânda 6%	329,808.140	332,451.336

Casă de boltă e de vîndut în comuna **Murăș-Gheaja** (Maros-Gezse) posta ultimă Maros-Ludas. ≡ Are: trei odăi, cugă, cămară și pivniță. Casa e în mijlocul comunei, la loc ceretat. — Concurență n'are. ≡ Un Român harnic în scurt timp își face aci stare bună. ≡ **Prețul 1600 cor.**, poate fi plătit și în rate de 3 ani. ≡ Adresa: **Ioan Nicoară**, M.-Gezse (posta M.-Ludas).

UN ÎNVĂȚĂCEL din casă bună să primește numai decît în negoțătoria de manufactură și mărfuri curente.

GEORGE BACIU comerciant
Orăștie (Szászváros).

O calfă

afică îndată aplicare în prăvălia de fer și băcănie a subscrisului.

Condiții favorabile.

IOAN ROB comerciant în Orăștie.

Viță de viie americană

altoită în uscat și în verde, cu rădăcină și fără rădăcină. Soiriile cele mai fine de vin alb de Magyarad,

100 de mii fire

să afică de vînzare la domnul **Nica Petruțiu**, proprietar de viie în **Ternova** (Arad megye) cu prețuri ieftine. Doritorii de a cumpăra, să pot adresa la dînsul de-adreptul. Posta în loc.

Un învățăcel să primește numai decît în prăvălia de manufactură a subscrisului.

Să aibă cel puțin 3 clase gimnasiale ori reale.

Să poseadă pe cît să poate și limbile folosite în patrie.

Ioan Lăzăroiu comerciant în Orăștie.
(Szászváros).

CANCELARIA ARCHITECTULUI ROMÂN:

IOAN NIGA.

Arad, József főherceg-ut 1 sz.
(lângă „Victoria“).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental, edifica și restaurează bisericile în mod artistic, din care cauză îl recomandăm îndeosebi dlor parochi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuite.

Editor și redactor responsabil: **Stefan Popp.**

„THE STANDARD“

fondată în anul 1825.

Efectuește
asigurări de viață pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incasso anual K. **32,000.000** — Dividende solvite K. **170,000.000** —
Avere proprie » **260,000.000** — Despăgubiri de viață **520,000.000** —

Agentura generală pentru Transilvania: **Cluj, Str. Ferencz-József 17.**

Filială pentru Ungaria:

Budapesta, Str. Kossuth-Lajos 4 în palatul Standard (Casa proprie).

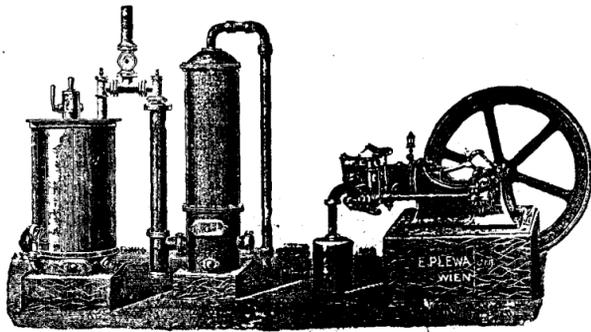
Centrala generală: **Edimburg (Anglia).**

B. DÉNES, BUDAPESTA

VI. Váci körút 61.

representantul și depositul general pentru Ungaria, a fabricii ces. reg. privilegiate de mașini și motoare, a inginerului **E. Plewa**, succesorul firmei **Brauer și Klasek**

Motoare de benzin, gaz, petroleu și vapor,
2—100 PH., locomobil de benzin și pretolin 2—20 PH.

Tot aceleași motoare provăzute cu arangeament pentru gaz sugativ, reduc cheltuielile de fie-care putere de cal pe oră cu 2—3 fileri!

Prețuri ieftine și condițiuni de plată favorabile!

— Catalog gratis și franco. —

○ Să primească reprezentanți solizi în provincie. ○

Creamul și săpunul de benzoe mygdale conservează mal bine fața și mâinile!

Preparatele lui Cornel Demeter

să pot căpăta în apoteca

N. Vlad, Orăștie (Szászváros).

Esență contra stelnițelor. Prin întrebuițarea acestuia să nimicesc sigur stelnițele. Prețul 40 și 80 fileri.

Prav pentru svabi și ruși. Aces prav nimicește goan-gele aceste atit de neplăcute. 1 pachet 40 fileri.

Hîrtie pentru prindererea muștelor. 1000 să prind pe aceasta și costă 1 foaie numai 10 fileri.

Prav contra molilor. 1 cutie 40 fileri.

Prav contra asudatului picioarelor. 50 fil.

Prav contra opărelei la copii. 50 fileri.

Prav limonadă. Cu acesta să poate prepara o limonadă foarte plăcută răcoritoare. 1 praf 10 fileri.

Prav pentru îngrășarea porcilor, vitelor și cailor. Vacile dau lapte mult prin întrebuițarea acestuia. Preț. 60 fil.

Crêmă benzoe mygdale. Albește și infrumșează pielea, delaturează petele și alunițele de pe față, precum ori-ce fel de necurățenii a pielii. Conținutul e de tot nesticăcios pentru piele. Prețul 60 fileri.

Săpunul de benzoe mygdale, foarte fin pentru piele. Prețul 70 fileri.

Poudre Veturien. Cel mai excelent și fin pudor. Prețul 1 cor.

! Instrucțiuni pentru prepararea rumului,
a diferitelor liqueruri și diferite beuturi! !

!! Thee foarte fină!!

Alegere mare în perii de dinți, în diferite prețuri.

Sz. 527—1905 vgrh.

Árverési hirdetmény.

Alulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirrre teszi, hogy a dévai kir. törvényszéknek 1902. évi 7401. számú végzése következtében Dr. Vlad Aurél ügyvéd által képviselt „Ardeleana“ pénzüintézet javára Truka Lázár ellen 327 korona s járulékaí erejéig 1902. évi aguztus hó 25-én fogatosított kielégítési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 630 kor.-ra becsült következő ingóságok, u. m. szarvasmarhák, sertés, szekér és buza nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek az algyógyi kir. járásbíróság 1905-ik évi V. 163/8 számú végzése folytán 327 kor. tőkekövetelés ennek 1901. évi július hó 12 napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltódij és eddig összesen 83 kor. 30 fil.-ben bírólálag már megállapított költségek erejéig, Algyógy-Alfalu községben végrehajtást szenvedők lakásán leendő megtartására 1905. évi szept. 12-ik napjának d. u. 2 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Algyógyon, 1905. évi aug. hó 18-ik napján.

Ruszuly Imre,
kir. bir. végrehajtó.

Sz. 544—1905. vgrh.

Árverési hirdetmény.

Alulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirrre teszi, hogy a dévai kir. törvényszéknek 1905. évi 4546 számú végzése következtében Dr. Vlad Aurél ügyvéd által képviselt „Ardeleana“ pénzüintézet javára Grün Márton és t. ellen 285 kor. s járulékaí erejéig 1905. évi július hó 13-án fogatosított kielégítési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 920 kor.-ra becsült következő ingóságok, u. m.: ló, szarvasmarhák és szekér nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek az algyógyi kir. járásbíróság 1905. évi V. 215 számú végzése folytán 285 kor. tőkekövetelés ennek 1903. évi deczember hó 9-ik napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltódij és eddig összesen 55 kor. 30 fil.-ben bírólálag már megállapított költségek erejéig Homorod községben végrehajtást szenvedők lakásán leendő megtartására 1905. évi szept. hó 12-ik napjának d. e. 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Algyógyon, 1905. évi aug. hó 18-ik napján.

Ruszuly Imre,
kir. bir. végrehajtó.

„Tipografia Nouă“, in Orăștie.